

STRATONİKEİA'DAN UNGUENTARIUMLAR

Yrd. Doç. Dr.
Asuman BALDIRAN

Selçuk Üniversitesi,
Fen-Edebiyat Fakültesi,
Arkeoloji Bölümü
Öğretim Üyesi.

Burada ele alacağımız unguentariumlar Stratonikeia nekropol alanında yapılan kazılar sonucunda ele geçen ve tümü mezar buluntusu olan eserlerdir¹. Çalışmamızda çok sayıdaki unguentaria arasından küçük bir bölümünü örnek olarak verebildik.

Unguentaria terimi ilk kez bu yüzyılın başlarında kullanılmıştır². Unguentariumlar Arkeoloji literatüründe gözyaşı şişeleri olarak tanımlanmaktadır. Ötedenberi bunların koku şişesi ve mezar hediyesi olarak kullanıldığı görüşü çok yaygındır. Genellikle mezarlarda ve az miktarda olmak üzere yerleşim alanlarında bulunmuş olan bu kaplar, dönemlere göre farklı özellikler göstermektedir. Unguentariumlar İğ ve Torba formlu olmak üzere iki yaygın tipte karşımıza çıkmaktadır. İğ formlu unguentariumlar, ağızları yayvan ve kenarları aşağıya doğru hafifçe genişleyen bazen sarkan biçimli; uzun, silindirik boyunlu, geniş yumurta karınlı olup karın kısmı aşağıya doğru tedricen daralmakta ve çoğu zaman düz bir kaide ile bitmektedir. Torba formlu olanları ise dışa hafifçe taşkın dudaklı, silindirik, uzun boyunlu, torba karınlı, kaidesiz, düz tabanlı olarak tanımlayabiliriz.

Küçük seramik şişeler ya da unguentariumlar tüm Akdeniz boyunca çeşitli merkezlerde yapılan nekropol kazılarında ortaya çıkmıştır. Stratonikeia'da buluntuların tümü mezar buluntusudur. Bu nedenle bu kapların özellikle mezar armağanı olarak kullanıldığı

savı doğrulanmaktadır. Bu küçük pişmiş toprak şişelerin ölü gömme kültürü ile ilgili olması gerekmektedir.

Unguentariumların ortaya çıkış yeri ve zamanı için kesin bir tarih ve rebilmek ne yazık ki oldukça zordur. L. Forti unguentariumların ortaya çıkış yeri olarak İspanya'da İ.Ö.5.yy.'ın bir yerleşim yeri olan Ampurias'ı önermektedir³. Buna karşılık H.Thompson Mısır'da İskenderiye'yi bu tipin ortaya çıkış yeri olarak kabul eder⁴. L.Forti'nin teorisi Ampurias'daki mezar buluntuları ile desteklenir. Burada unguentarium tipinin erken ve klasik formu görülmektedir, ancak bu örneklerde kulp bulunması ve İspanya dışında hiçbir merkezde kulplu örneklerin olmaması ilginçtir⁵. H.Thompson'ın önerisini destekleyecek kanıtı yoktur. Bu bölgede Dura'da sadece tek bir örnek bulunmuştur, diğer bir örnek de İ.Ö.2.yy.'ın ilk yarısına verilen Filistin'de ortaya çıkmış olan unguentariumdur⁶.

İğ formu (fusiform) unguentariumların hemen hemen bütün yerleşim yerlerinde erken Hellenistik dönemden itibaren yaygın bir şekilde görüldüklerini çeşitli kazı raporlarından biliyoruz. Buluntu merkezleri arasında; Batı'da Atina, Korinth vb.merkezler; Anadolu'da Antiochia, Tarsus, Labraunda, Priene, Kelenderis, Pergamon, Stratonikeia, Kaunos, Knidos vb.şehirler; Doğu'da Hama, Alexandria ve ayrıca Kıbrıs en önemlileri sayılabilir.

Unguentariumlar oldukça iyi bir şekilde incelenip form gelişimlerinin izlenmesi ile genel bir kronoloji elde edilmiştir. Bu kapların lekythosların yerini aldığı genellikle kabul edilmektedir. Bilindiği gibi lekythoslar İ.Ö.4.yy. sonlarına kadar önemli mezar armağanları olarak kullanılmışlardır⁷. Bu yüzden lekythoslarla en erken örnekler kabul edilen unguentariumların formları karşılaştırıldığında özellikle dudak yapılarında büyük benzerlik görülür. En erken örneklerin karınlarının oldukça geniş, yumurta biçimli formları; boyundan karına geçişin keskin bir profille gerçekleştirilmesi, kaidenin yayvan şekli bu benzerliği sağlayan önemli unsurlardır⁸. Ancak unguentariumlarda kulbun olmayışı ve üzerlerinin çoğu zaman figürsüz bırakılması en çok göze çarpan farklardır. İlk örneklerde yükseklik 8 - 15 cm. arasında değişir. Bazıları parlak siyah boya ile kaplanmış, bir kısmında ise boyun, omuz ve gövde üzerinde kırmızı, beyaz ve bazen siyah renkli bantlar görülmektedir. Yine erken örneklerde kabın cidarı çok ince olup iyi pişirilmiştirlerdir.

Yukarıda saydığımız özellikler İ.Ö. 3.yy.'da kaybolmaya başlayarak, boyun konik bir biçim kazanmış ve kabın iç hacmi küçülmeye başlamıştır. Bu

dönemde artık siyah astardan da vazgeçilmiştir. İ.Ö. 3.yy.'ın son çeyreğinde unguentariumların boylarında belirgin bir büyüme meydana gelir. Bazı örnekler 30 cm. yüksekliğe ulaşmıştır. Tüm bu özellikler İ.Ö. 1.yy.'ın ortalarına kadar devam etmiştir. Bu tarihten sonra iğ biçimli unguentariumlar yerini dışa hafifçe taşkın dudaklı, silindirik formlu, uzun boyunlu, torba karınlı ve kaidesiz düz tabanlı şişelere yani torba formlu (bulbous) unguentariumlara bırakmıştır. Bu formu aynı dönemde çok yaygın bir kullanıma sahip olan cam şişelerde de izleyebiliriz⁹. Bundan böyle torba formlu unguentariumlar iyice yaygınlaşmış¹⁰ ancak iğ biçimi de tamamen terk edilmemiştir¹¹.

Unguentariumların killeri de her dönemde bölgesel bir takım farklılıklar gösterir. Kazı raporları ve yayınlanmış örneklerden edindiğimiz bilgilere göre, örneğin Atina kaplarının hamurunda mika, kum ve kireç taneleri olmadığı halde, Anadolu'da ve Doğu'da bazı merkezlerde bulunan unguentariumların hamurunda miktarı bölgelere göre değişen mika, kum ve kireç taneleri bulunur¹². Kil dışında astar boyalarının da birbirinden farklı renklerde olduğu görülür. Bunun sonucunda bu kapların sadece belirli merkezlerde değil, yerel atölyelerde de üretildiklerini söylemek mümkün olmaktadır.

Stratonikeia'da kazılar sırasında açılan mezarlarda ele geçen unguentariumlarda bu formun gelişimini yukarıda belirttiğimiz kronolojik zincir halinde izleyebilmekteyiz. Nekropol alanı yörede kullanılan adlar göz önünde bulundurularak dört yöre halinde incelenmiştir. Bunlardan Kabasakız yöresinde KS.29 ve K.1 mezarlarında bulunmuş olan unguentariumlar, ele aldığımız örnekler içinde en erken tarihli olanlardır (Res.1). Sözü edilen mezarlar arasında KS.29 numaralı olan mezardan aynı özellikleri taşıyan 4 örnek ele geçmiştir. Form açısından Atina¹³, Tarsus¹⁴, Kelenderis¹⁵, Priene Hellenistik tabakalarında¹⁶ bulunan, Kıbrıs'ta Hellenistik I kapları¹⁷ arasında gösterilen, Eridanos Nekropolünde¹⁸ bulunan İ.Ö. 4.yy.sonlarına tarihlenmiş olan unguentariumlar Stratonikeia örneklerine çok yakındır. U.Heimberg, Kabirion seramikleri arasında bulunan benzer bir unguentariumu¹⁹ İ.Ö.4.yy.'ın ikinci yarısına vermiştir. Stratonikeia'da ilk grupta yer alan unguentariumlar özellikle dudak yapısı, yayvan ve kenarları aşağıya doğru hafifçe genişleyen formları ile klasik amphoriskosları anımsatmaktadır. Boyun aşağıya doğru daralan formdadır. Boyundan geniş yumurta biçimli karın kısmına geçilmekte, karın aşağıya, kaideye doğru daralmakta ve düz bir şe-

kilde sona ermektedir. Kaide boynu henüz belirgin değildir. Stratonikeia'da açılan mezarların büyük çoğunluğu çok uzun süre kullanılmıştır. Bu nedenle unguentariumlar tarihlenirken bir arada bulunan diğer kaplar (kase, kandil, testi vb.) çok fazla göz önünde bulundurulamamış daha çok benzer örneklerden faydalanılabilmektedir. Yukarıda anlattığımız unguentariumları form özellikleri nedeniyle biz İ.Ö. 3.yy.'ın ilk çeyreğine tarihleyebiliyoruz.

İkinci grupta topladığımız unguentariumlar(Çizim 1-9) başta anlattığımız örneklerin özelliklerini büyük ölçüde devam ettirmektedir. En belirgin özellik olan dudak yapısı değişmemiş ancak boyun biraz uzamış ve kaide boynu belirgin hale gelmiştir. Bazı örneklerin üzeri siyah astarla kaplanmış(Res. 2), bazı örnekler ise renkli bantlarla süslenmiştir(Res.3). Bunlar arasında sadece biri(Çiz.2) değişik tarzda süslenmiştir. Bu unguentariumun karın kısmındaki enli band kabın kendi renginde bırakılmış, kalan bölümler kiremit kırmızısı ile astarlanmıştır. Kabın kendi renginde bırakılan band üzerinde yine kiremit kırmızısı ile yapılmış üç yapraklı stilize bitki motifi görülür. Bu gruptaki unguentariumların form açısından benzerlerini Kıbrıs Hellenistik I kapları arasında²⁰, Labraunda²¹ ve Eridonos nekropolü eserleri²² arasında görebiliriz. Ayrıca Bergama'da²³ siyah astarlı bir unguentarium üzerinde çok zarif, Batı yamacı kaplarını anımsatan motifler görülmektedir. Bergama örneği Atina Agorasındaki Thompson'un B grubu eserleri ile karşılaştırılıp, İ.Ö.4.yy. sonu - İ.Ö.3.yy. başı arasına tarihlenmiştir. Bir önceki grupta karşılaştığımızda form açısından birbirlerinden çok farklı olmadıklarını görebiliyoruz. Bu nedenle zaman farkının da çok olmaması gerektiğine inanıyoruz ve bunları İ.Ö.3.yy.'ın ortalarına tarihliyoruz.

Üçüncü grupta başka hiç bir merkezde örneklerini bulamadığımız ilk olarak 1982 yılında Kabasakız yöresinde(Çiz.10), ikincisi de 1996 yılında Akdağ yöresinde çıkan(Res.4) unguentariumları ele almak istiyoruz. İlk örneğimiz açık kiremit hamurlu, dışa açık ve sarkık dudaklı, kısa ince boyunlu, yumurta şeklinde gövdesi olan, kaide boynundan kırık olan bir eserdir. Gövde üzerinde rulet süsleme ve yer yer kırmızı boya-astar izleri görülebilir. Doktora çalışmamızda tek bir örnek olduğu için fazlaca üzerinde durmadığımız bu unguentariumun üzerindeki süsleme açısından benzerleri 1996 yılındaki kazılarda (AM.3) adı verilen mezarda çıkmıştır. Benzer örnekleri Stratonikeia dışında hiçbir merkezde bulamadık. Üstelik 1982 yılında Kabasakız yöresinde G1 mezarından çıkan rulet bezemeli örnek ile 1996 yılında AM.3 numaralı

mezardan çıkan örnek arasında bezeme aynı olmasına karşın formda bir farklılık söz konusudur. Bu her iki unguentariumun dudak yapısı aynı olmasına karşın ikinci örnekte dudağın hemen altındaki boyun neredeyse ilk örneğimizin iki katı uzunlukta ve tam orta kısımda profilli bir bölüm-bilezik oluşturulmuştur. Ayrıca boyundan gövdeye geçişte de profil görülüyor. Bu profilli kısmın hemen altında yumurta formlu karına geçiliyor. Karın aşağıya doğru daralmakta ve yine bir profille gövdeden kaide boynuna geçilmekte. Kaide boyununun ortasında da boyunda gördüğümüz tarzda bilezik şeklinde profil bulunmakta ve eser geniş halka kaide ile son bulmakta. İlk örneğimizdeki gibi kabın üzerinde yer yer kırmızı boya izleri görülmektedir. Ayrıca yukarıda anlattığımız bu unguentariuma form açısından çok yakın benzerlik gösteren bir kap *hydria* formunda ve *Hadra* vazoları arasında bulunmaktadır. *Hadra* vazoları arasında şu an Monaco'da müzede bulunan bu kap Monaco *Hydria*'sı olarak nitelenmektedir²⁴. Akdağ yöresinde Nekropol kazısı sırasında kazı elemanları tarafından belirtildiğine göre benzer formda birkaç eserin daha ele geçmesi ve bunlardan bir kısmının hatalı olması *Stratonikeia*'da ya da yakınlarında bir üretim atölyesinin aranması gerektiğini işaret eder niteliktedir. Bölgede, yakın çevrede, ya da başka merkezlerde bu tip örneklerin olmaması da çok ilginçtir. Devam eden kazılarda çıkacak olan malzeme ile bu konuda daha ayrıntılı bilgiler elde edebileceğimize inanıyoruz. Rulet bezemenin kapların dış yüzünde kullanılmasının çoğunlukla İ.S.1.yy.'dan itibaren²⁵ görülmesine karşın biz *Stratonikeia* rulet bezemeli unguentariumlarını daha erken bir tarihe vermemiz gerektiğine inanıyoruz. *Knidos*'ta aynı şekilde rulet bezemeyi kaselerde görebiliyoruz²⁶. *Knidos*'ta son yıllarda yapılan kazı çalışmalarında aynı bezemenin kaseler üzerinde kullanılışı, Hellenistik seramik atölyeleri mevkiinde ve Hellenistik doldurmalarda megara kaseleri ile birlikte bulunuşu, bunların İ.Ö.2.yy.'a tarihlenmesi²⁷ *Stratonikeia* rulet bezemeli unguentariumları için önerdiğimiz tarihi destekleyen bir unsur. Biz *Stratonikeia*'da bulunan örneklerden *Kabasakız* yöresinde ele geçmiş olanı dudak yapısı ve boyunun kısa oluşu nedeniyle, süsleme açısından farklı olmasa da İ.Ö.3.yy.'ın ikinci yarısına; ikinci örneğimizi de İ.Ö.2.yy.'ın başlarına tarihlemeyi uygun buluyoruz. Monaco *Hydriasi* da bizim önerdiğimiz tarihi destekleyen ikinci unsurdur. *Stratonikeia*'da form açısından çok yakın bir örnek yine aynı mezarda ortaya çıkmıştır. Bu unguentarium'un boyun ve kaide

boyunda bilezik kısmı görülmez, gövdenin üzeri kırmızı enli paralel bantlarla bezenmiştir.

Dördüncü grupta (Çizim II-20) artık boyun ve kaide boynu yükselmiş, karın yuvarlaklığı öncekilere göre bariz biçimde azalmış ve incelmıştır. Form açısından bu grupta yer alan unguentariumlar birbirlerine benzer özellikler göstermelerine karşın, süslemede birlik göstermezler. Devetüyü renkli, siyah astarlı örneklerin yanında astarsız olanlar ve üzeri paralel bantlarla süslenmiş olanlar da vardır. Benzer örnekler Tarsus²⁸, Eretria²⁹, Kabirion³⁰, Priene³¹, Eridanos Nekropolü³² eserleri arasında görülebilir. Form gelişmelerini izlediğimiz zaman bu grup eserlerini İ.Ö.2.yy.'ın ikinci yarısına tarihleyebileceğimizi düşünüyoruz.

Beşinci grupta boyun ve kaide boynunun iyice uzadığı kaide boynunun dolu olması ile karın iç hacminin azaldığı unguentariumları ele alıyoruz (Çizim 21-35). Karın artık yumurta formunu tamamen kaybetmiştir. Unguentarium'ların yükseklikleri artmıştır. Benzer örnekler Tarsus³³ ve Kabirion seramikleri³⁴ arasında görülebilir. Bu grup içinde çizim 32'de görüldüğü gibi karınları köşeli olan örnekler de vardır. Bu tip diğer merkezlerde fazla yaygın değildir. Benzer örnekleri Tarsus³⁵, Hama³⁶ ve Stobi'de³⁷ görebiliriz. Böylece bu grupta artık iç formu unguentariumların yaygınlığının azaldığı İ.Ö.1.yy.'a gelmiş bulunuyoruz.

Son olarak ortaya çıkış tarihi Geç Hellenistik - Erken Roma olarak kabul edilen dışa taşkın dudaklı, uzun silindirik boyunlu, torba formu karına sahip, kaidesiz seramik şişeleri ele alıyoruz (Çizim 36-44). Bu tip İ.Ö.1.yy.'ın ortalarından itibaren yaygınlaşmış ve kullanımı İ.S.1.yy. boyunca cam unguentariumların seramik unguentariumların yerini almasına kadar devam etmiştir³⁸. Benzer formdaki örnekleri Tarsus³⁹, Priene⁴⁰, Argos⁴¹, Olbia⁴², Atina⁴³, Kabirion⁴⁴, Eridanos Nekropolü⁴⁵ ve Ampurias⁴⁶ eserleri arasında görebiliriz.

Bütün bunlardan başka belli bir gruba dahil edemediğimiz torba formu unguentariumların bozulmuş tipleri olarak kabul ettiğimiz unguentariumlar, dışa oldukça taşkın, düz dudağa sahip, alt ve üst kısmı boğumlu, silindirik boynu, boyuna benzer tarzda ancak biraz daha geniş çaplı gövdesi olan düz tabanlı ve üzerleri çark izlerine benzer tarzda profillendirilmiş örneklerdir (Çizim 47-50). Bu unguentariumları genel formları ile torba formu unguentariumlara yaklaştırabiliriz. Benzer örnekleri sa-

dece Labraunda'da⁴⁷ görebiliyoruz. P.Hellström bu tipteki şişelerin kaynağının çok fazla sayıda örnek bulunması nedeniyle Rhodos olduğunu öne sürmektedir⁴⁸ ve tarih olarak da Orta-Geç Roma dönemini kabul etmektedir. Stratonikeia'da bu son grup unguentariumları diğer gruplarda bulunan örneklerle göre daha az sayıda olmalarına karşın, yakınında bulunan merkezlere göre sayıca çoktur. Stratonikeia'nın tarihi sürecini göz önünde bulundurduğumuzda, kentin birkaç kez Rhodos hakimiyetine girdiğini biliyoruz. Bu nedenle bu tip unguentariumların Rhodos'dan getirilmiş ya da Rhodos eserlerinden etkilenerek yapılmış örnekler olduğunu söylemek yanlış olmaz kanısındayız. Bu örneklerin hemen hepsi Geç Roma Dönemine tarihlediğimiz diğer kap grupları ile bir arada bulunduğundan aynı döneme tarihlemeyi uygun bulduk. Çeşitli gruplarda incelediğimiz unguentariumların hamur özellikleri, ölçüleri ve buldukları mezarlar katalog halinde aşağıda gösterilmiştir.

KATALOG

Katalogda kullanılan kısaltmalar:

- A : Aldağ Yöresi
Aç : Ağız çapı
AM : Akdağ Mevkii
Gç : Gövde çapı
İD : İğdemir Yöresi
Kç : Kaide Çapı
KS : Kabasakız Yöresi
Y : Yükseklik

1- KS 29 Mezarında ele geçen devetüyü renginde hamurlu, dış yüzü siyah boyalı sağlam bir unguentarium (Res.1)

Y. :11cm. Aç.:2.3cm.
Gç.:5.7cm. Kç.:2.5cm.

(Aynı mezarda üç unguentarium daha ele geçmiştir.)

2- AM.20 numaralı mezar buluntusu (Res.2). Gri hamurlu, siyah astarlı bir unguentariumdur. Gövdesi üzerinde rulet bezemeye benzer tarzda çentikler bulunmaktadır.

Y. :? Aç.:3.7cm.
Gç.:6.9 cm. Kç.:3.1cm

3- KS/B1 mezarında bulunmuş kiremit rengi hamura sahip, kabın dış yüzünde kırmızı renkli paralel bantlar görülür (Çiz.1).

Y. :16.6cm. Aç.:3.2cm.
Gç.:6.4cm. Kç.:2.8cm.

4- KS 43 numaralı mezar buluntusu, devetüyü hamurlu, karın kısmındaki bant üzerinde üç yapraklı stilize yaprak motifi bulunan unguentariumdur (Çiz.2).

Y. :12.4cm. Aç.:2.5cm.
Gç.:6cm. Kç.:3cm.

5- İD 60 numaralı mezardan devetüyü hamurlu unguentarium (Çiz.3).

Y. :16cm. Aç.:3.6cm.
Gç.:7.2cm. Kç.:2.6cm.

6- İD 54 numaralı mezardan, devetüyü hamurlu, kırmızı astarlı kırık bir unguentarium(Çiz.4)

- Y. :- Aç.:-
Gç.:6.1 cm. Kç.:2.2 cm.
- 7- İD 63 numaralı mezardan devetüyü hamurlu sağlam bir unguentarium.(Çiz.5)
Y.:12.8 cm. Aç.:2 cm.
Gç.:6.8 cm. Kç.:2.8 cm.
- 8- İD 25 numaralı mezardan, kiremit hamurlu bir unguentarium.(Çiz. 6)
Y.:13.9 cm. Aç.:2.9 cm.
Gç.:5.8 cm. Kç.:3cm.
- 9- İD 26 numaralı mezardan, devetüyü hamurlu, siyah astarlı unguentarium.(Çiz. 7)
Y.:13.3 cm. Aç.:2.8 cm.
Gç.:6.1 cm. Kç.:3.1 cm.
- 10- İD 26 numaralı mezardan, devetüyü hamurlu, siyah astarlı unguentarium.(Çiz. 8)
Y.:13 cm. Aç.:2.8 cm.
Gç.:6.1 cm. Kç.:2.9 cm.
- 11- İD 26 numaralı mezardan, kiremit rengi hamurlu, siyah astarlı unguentarium.(Çiz. 9)
Y.:13 cm. Aç.:2.5 cm.
Gç.:5.6 cm. Kç.:2.7 cm.
- 12- KS\GI mezardan kiremit rengi hamurlu, dış yüzde yer yer kırmızı astar izleri görülen rulet bezemeli unguentarium.(Çiz. 10)
Y.:Kaidesi kırık Aç.:2.5 cm.
Gç.:5.6 cm. Kç.:-
- 13- AM 3 numaralı mezardan çıkarılan, kiremit rengi hamurlu, dış yüzde yer yer kırmızı astar izleri görülen, rulet bezemeli unguentarium.(Res. 4)
Y.:16.1 cm. Aç.:4.2 cm.
Gç.:6.8 cm. Kç.:3.5 cm.
- 14- KS 59 numaralı mezardan devetüyü renkli bir unguentarium.(Çiz. 11)
Y.:15.4 cm. Aç.:3 cm.
Gç.:5.9 cm. Kç.:3 cm.
- 15- İD 37 numaralı mezardan, devetüyü renkli bir unguentarium.(Çiz. 12)
Y.:13.1 cm. Aç.:2.9 cm.
Gç.:5.6 cm. Kç.:2.8 cm.

- 16- KS 55 numaralı mezardan, devetüyü hamurlu unguentarium.(Çiz. 13)
Y.:16 cm. Aç:.-
Gç.:5.8 cm. Kç.:3.2 cm.
- 17- İD 42 numaralı mezardan, kiremit rengi hamurlu bir unguentarium.(Çiz. 14)
Y.:12 cm. Aç.:2.6
Gç.:4.5 cm. Kç.:2 cm.
- 18- İD 60 numaralı mezardan, devetüyü hamurlu bir unguentarium.(Çiz. 15)
Y.:15.7 cm. Aç.:3 cm.
Gç.:6 cm. Kç.:2.5 cm.
- 19- İD 39 numaralı mezardan, devetüyü hamurlu bir unguentarium.(Çiz. 16)
Y.:16 cm. Aç.:2.9 cm.
Gç.:6.2 cm. Kç.:3.1 cm.
- 20- İD 53 numaralı mezardan, devetüyü hamurlu bir unguentarium.(Çiz. 17)
Y.:16.7 cm. Aç.:Kırık
Gç.:6.3 cm. Kç.:2.8 cm.
- 21- İD 39 numaralı mezardan, kiremit rengi hamurlu, bir unguentarium.(Çiz. 18)
Y.:11.7 cm. Aç.:2.3 cm.
Gç.:3.6 cm. Kç.:3 cm.
- 22- İD 53 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu unguentarium.(Çiz. 19)
Y.:18.7 cm. Aç.:3.3 cm.
Gç.:5.8 cm. Kç.:3 cm.
- 23- İD 43 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu sağlam unguentarium.(Çiz. 20)
Y.:18.9 cm. Aç.:3.3 cm.
Gç.:6.4 cm. Kç.:2.9 cm.
- 24- İD 46 numaralı mezardan, gri renkli hamura sahip bir unguentarium.(Çiz. 21)
Y.:17.6 cm. Aç.:3.2 cm.
Gç.:5 cm. Kç.:1.9 cm.
- 25- İD 43 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu bir unguentarium.(Çiz. 22)
Y.:18.9 cm. Aç.:3.3 cm.
Gç.:5.4 cm. Kç.:2.9 cm.
- 26- İD 36 numaralı mezardan, kiremit rengi hamurlu unguentarium.(Çiz. 23)
Y.:14.6 cm. Aç.:2.2 cm.
Gç.:4.5 cm. Kç.:2.3 cm.

27-İD 44 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu, siyah boyalı bir unguentarium.(Çiz.24)

Y.:10.7 cm. Aç.:2.4 cm.

Gç.:3.4 cm. Kç.:1.9 cm.

28-İD 44 numaralı mezardan, yukarıdaki ile aynı özellikleri taşıyan bir unguentarium.(Çiz.25)

Y.:15.6 cm. Aç.:2.8 cm.

Gç.:4.7 cm. Kç.:2 cm.

29- İD 39 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu unguentarium.(Çiz. 26)

Y.:18.2 cm. Aç.:2.5 cm.

Gç.:4.6 cm. Kç.:2.2 cm.

30- İD 41 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu unguentarium.(Çiz. 27)

Y.:18.6 cm. Aç.:3 cm.

Gç.:5.4 cm. Kç.:2.3 cm.

31- İD 53 numaralı mezardan, gri renkli hamurlu unguentarium.(Çiz.28)

Y.:19.6 cm. Aç.:3.2 cm.

Gç.:5.5 cm. Kç.:2.6 cm.

32- İD 33 numaralı mezardan kiremit rengi hamurlu unguentarium.(Çiz. 29)

Y.:21.1 cm. Aç.:3.6 cm.

Gç.:5.7 cm. Kç.:2.2 cm.

33- KS 51 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu unguentarium.(Çiz. 30)

Y.:18.3 cm. Aç.:2.8 cm.

Gç.:5.3 cm. Kç.:2.1 cm.

34- KS 51 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu unguentarium.(Çiz. 31)

Y.:17.7 cm. Aç.:2.8 cm.

Gç.:5.1 cm. Kç.:2.5 cm.

35- İD 31 numaralı mezardan, kiremit rengi hamurlu unguentarium.(Çiz. 32)

Y.:15.6 cm. Aç.:3 cm.

Gç.:4 cm. Kç.:2.3 cm.

36- KS 52 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu unguentarium.(Çiz. 33)

Y.:18.5 cm. Aç.:3.2 cm.

Gç.:4.8 cm. Kç.:2.4 cm.

37- KS 52 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu unguentarium.(Çiz. 34)

Y.:21.7 cm. Aç.:3.8 cm.

Gç.:7 cm. Kç.:3.1 cm.

- 38- KS 51 numaralı mezardan, kiremit rengi hamurlu, unguentarium.(Çiz. 35)
Y.:15.3 cm. Aç.:2.9 cm.
Gç.:5.2 cm. Kç.:2.5 cm.
- 39- İD 53 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu, torba formlu unguentarium.(Çiz. 36)
Y.:12.4 cm. Aç.:3.4 cm.
Gç.:6.5 cm. Kç.:-
- 40- İD 53 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu torba formlu unguentarium.(Çiz. 37)
Y.:13.6 cm. Aç.:3.6 cm.
Gç.:6.2 cm. Kç.:3.8 cm.
- 41- İD 56 numaralı mezardan, kiremit rengi hamurlu, torba formlu unguentarium.(Çiz. 38)
Y.:12.5 cm. Aç.:3.5 cm.
Gç.:7 cm. Kç.:3.7 cm.
- 42- İD 38 numaralı mezardan, kiremit rengi hamurlu torba formlu unguentarium.(Çiz. 39)
Y.:10.2 cm. Aç.:2.8 cm.
Gç.:5.2 cm. Kç.:2.9 cm.
- 43- İD 37 numaralı mezardan, kiremit rengi hamurlu torba formlu unguentarium.(Çiz. 40)
Y.:10.8cm. Aç.:3.3 cm.
Gç.:6.5 cm. Kç.:3.8 cm.
- 44- İD 38 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu, torba formlu unguentarium.(Çiz. 41)
Y.:11.3 cm. Aç.:2.5 cm.
Gç.:5.5 cm. Kç.:-
- 45- İD 56 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu, torba formlu unguentarium.(Çiz. 42)
Y.:12.1 cm. Aç.:3.2 cm.
Gç.:5.9 cm. Kç.:3.3 cm.
- 46- İD 57 numaralı mezardan, devetüyü hamurlu, torba formlu unguentarium.(Çiz. 43)
Y.:14.2 cm. Aç.:3.2 cm.
Gç.:6.1 cm. Kç.:3.2 cm.

47- İD 57 numaralı mezardan, kiremit rengi hamurlu, torba formu unguentarium.(Çiz. 44)

Y.:12 cm. Aç.:-
Gç.:6.7 cm. Kç.:3.7 cm.

48- KS 49 numaralı mezardan, devetüyü hamurlu, boğumlu torba formu unguentarium.(Çiz.45)

Y.:15.5 cm. Aç.:3.4 cm.
Gç.:6.2 cm. Kç.:4.8 cm.

49- KS 49 numaralı mezardan, devetüyü hamurlu, boğumlu torba formu unguentarium.(Çiz.46)

Y.:13.9 cm. Aç.:3.2 cm.
Gç.:5 cm. Kç.:-

50- KS 49 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu, boğumlu unguentarium.(Çiz.47)

Y.:17 cm. Aç.:3.5 cm.
Gç.:5.5 cm. Kç.:-

51- İD 32 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu, boğumlu unguentarium.(Çiz. 48)

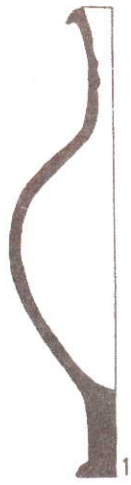
Y.:14.3 cm. Aç.:3.1 cm.
Gç.:4.6 cm. Kç.:3.1 cm.

52- İD 55 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu unguentarium.(Çiz. 49)

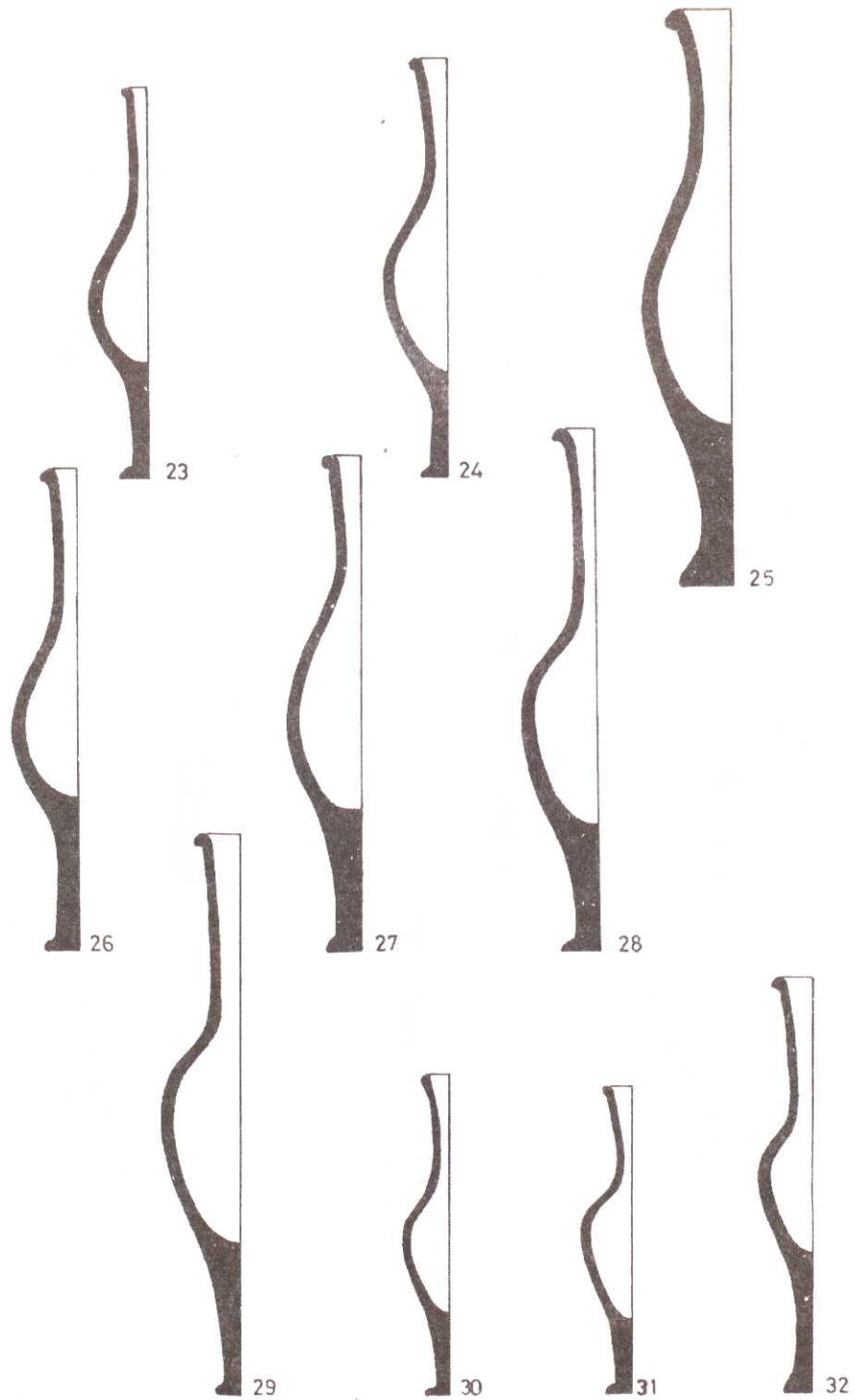
Y.:18.1 cm. Aç.:5 cm.
Gç.:6.6 cm. Kç.:5 cm.

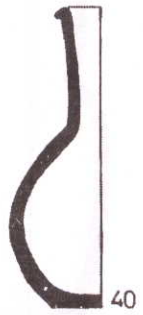
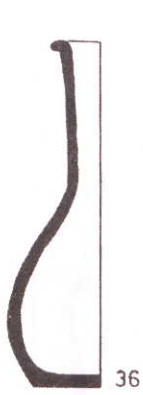
53- İD 32 numaralı mezardan, devetüyü rengi hamurlu unguentarium.(Çiz. 50)

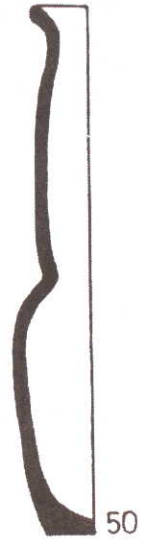
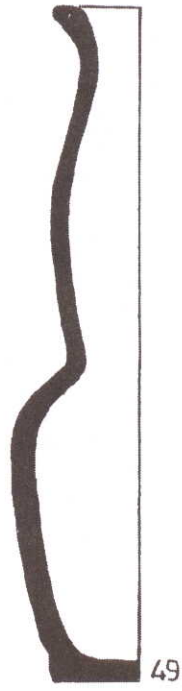
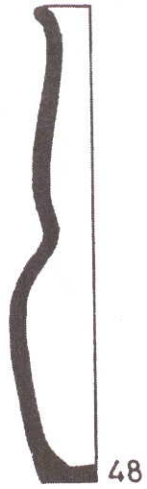
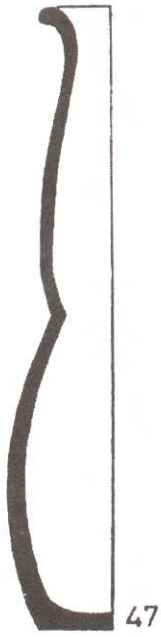
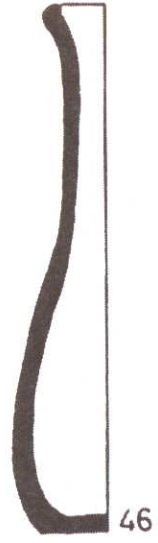
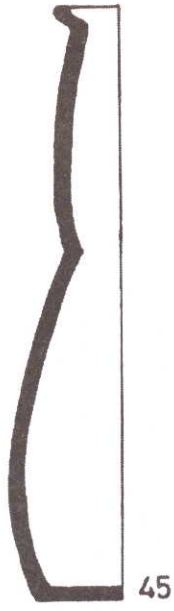
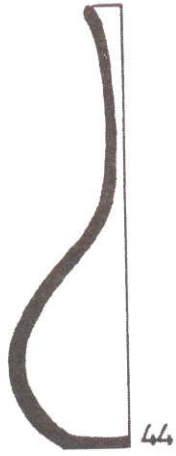
Y.:13 cm. Aç.:3 cm.
Gç.:3.4 cm. Kç.:3 cm.

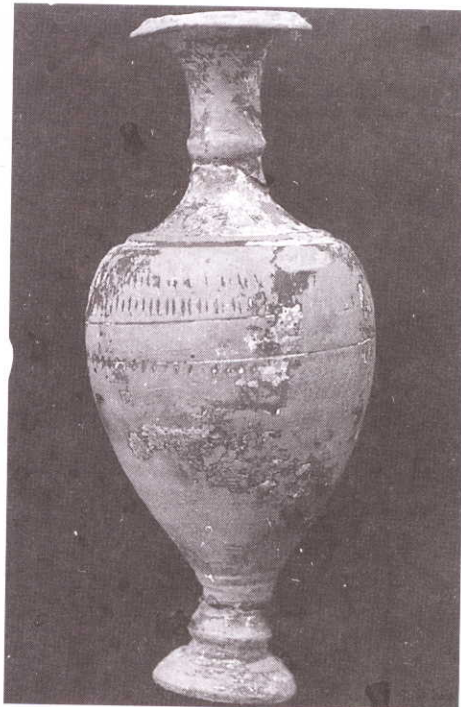
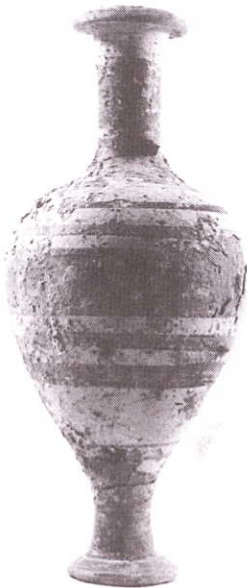
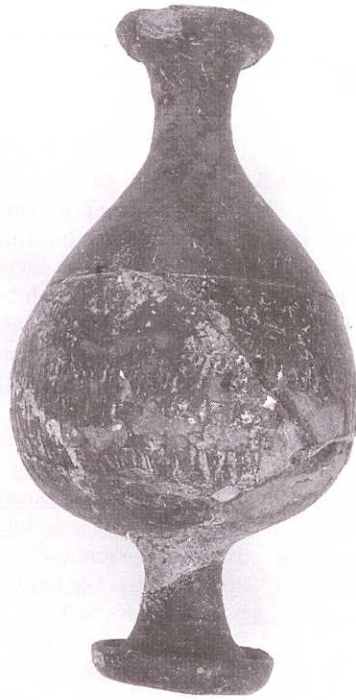

DİPNOTLAR

¹- Stratonikeia Nekropol buluntuları adlı konu tarafımızdan Doktora konusu olarak araştırılmış ve 1990 yılında bitirilmiştir.Öncelikle bu konuda araştırma yapmamı öneren ve çalışmamda kazı malzemelerini incelememe izin veren değerli hocam Sayın Prof.Dr. Yusuf Boysal'a teşekkürlerimi sunmak isterim.

Çizimler 1/2 ölçeğe göre çizilmiştir.

Dipnotlarda kullanılan kısaltmalar aşağıdaki gibidir:

AEsp : Archivo espanol de arqueologia.

Agora V : H.Robinson, Pottery of the Roman Period, Athenian Agora Vol.5, New Jersey, 1961.

AJA 91 : V.R.Anderson-Stajanovic, "The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria", American Journal of Archaeology 91, 1987.

BCH :Bulletin of Correspondance Hellenique.

CVA :Corpus Vasorum Antiquorum.

Eridanos :B. Schlörb-Vierniesel, Eridanos Nekropole, Athenische Mitteilungen 81, 1966.

Kabirion : U.Heimberg, Die Keramik des Kabirions, Berlin, 1981.

Kassab-Tuna :D. Kassab - N. Tuna, "Rapport Preliminaire de la Prospection Archeologique D'Ateliers de Ceramique dans la Region de Tekir/yazıköy A İmamburnu", Anatolia Antiqua I, İstanbul, 1987.

Labraunda : Pontus Hellström, Pottery of Classical and Later Date Terracotta Lamps and Glass, Labraunda, Vol.5, 1965.

Priene : R.Zahn-Th.Wiegand-H.Schraeder, Priene Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen 1895- 1897, Thongeschir, Berlin, 1904.

RendAccNapoli: Rendiconti della Accademia di archeologia, lettere e belle arti, Napoli

SCE : A.Westholm, The Swedish Cyprus Expedition, IV, 3

Tarsus I : H.Goldmann, The Hellenistic and Roman Periods, Excavations at Gözlükule

- ⁹- A. Kısa, Das Glass im Altertum III, Leipzig, 1908, 25.; D.B. Harden, "Ancient Glass II Roman" ArchJ, 126, 1969, 47.
- ¹⁰- AJA 91, 110.
- ¹¹- TTAED, Lev.19/a.
- ¹²- AJA 91, 115.
- ¹³- Agora V, Lev.2/F.49.
- ¹⁴- Tarsus I, Fig. 135.
- ¹⁵- L. Zoroğlu, "Kelenderis Mezar Buluntuları", Anadolu Araştırmaları X, İstanbul, 1986, 455 vd.
- ¹⁶- Priene, 394-468, fig.544/107.
- ¹⁷- SCE IV, 3, Fig.24.
- ¹⁸- Eridanos, I-III, Lev.59/166, 170, 174.
- ¹⁹- Kabirion, Fig.719,746.
- ²⁰- SCE, IV, 3, Fig. 22,24.
- ²¹- Labraunda V, 24.
- ²²- Eridanos, Lev. 160 / 4 - 5.
- ²³- N. Kunish, "Grabfunde aus dem Stadtgebiet von Pergamon", Pergamenische Forschungen I, Berlin, 1972, 94-107, Abb.4/1
- ²⁴- Lucia Guerrini, Vasi Di Hadra, Studi Miscellanei 8, Roma, 1964, s.19-20, Lev.X/F 22. Buradaki Hydria'nın omuz kısmı metal esere benzer tarzda yivlerle süslenmiş kulplar arasındaki frizde figürlü bir sahne karnın alt bölümünde ise dört büyük palmet motifi görülmektedir. Monaco hydriasi İ.Ö. 220-200 arasına tarihlenmektedir.
- ²⁵- Agora V, F.22, L.1.
- ²⁶- Kassab-Tuna, Fig. a,b,c.
- ²⁷- E. Doksanaltı, Knidos Kap Krio Çalışmalarında Bulunan İki Sarnıç ve İçlerinden Çıkan Buluntu Grubu, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 1997.
- ²⁸- Tarsus I, Fig. 135 / 234 - 239.
- ²⁹- I. Metzger, Die Hellenistische Keramik in Eretria, Bern, 1969, Lev. 29/ 4.
- ³⁰- Kabirion, Fig. 723, 725, 730 - 31.
- ³¹- Priene, Lev. 544 / 102.
- ³²- Eridanos, Lev. 191 - 192.
- ³³- Tarsus I, Fig. 135 / 235 - 236.
- ³⁴- Kabirion, Fig. 732 - 734.
- ³⁵- Tarsus I, Lev. 187, 255.
- ³⁶- Christensen - Johansen, "Les Terres sigilles Orientales" Hama Fouilles et Recherches de la Fondation Carlsberg, 1971, Fig.23.
- ³⁷- V. R. Anderson - Stojanovic, Stobi the Hellenistic and Roman Pottery, V.I Princeton, 1992, Lev. 178, 579.
- ³⁸- A.e., 81.
- ³⁹- Tarsus I, Fig. 730, 732, 734, 736.
- ⁴⁰- Priene, Lev.545 / 109 - III.
- ⁴¹- P. Bruneau, Tombes d'Argos, BCH 94, 1970, Fig. 117.
- ⁴²- T. Knipowitsch, Die Keramik römischer Zeit aus Olbia in der sammlung der Ermitage, Frankfurt, 1929, Lev. VII / 2.
- ⁴³- TCHP, Lev. 8 / 47 ; Agora V, Lev. 5 / G., 97 - 98. M. 6 - 8.
- ⁴⁴- Kabirion, Fig. 763 - 765.
- ⁴⁵- Eridanos, Lev. 62 / 202 - 204.

⁴⁶- Andrea Camilli, "Note Per Una Tipologia Dei Balsamari Romani A Fondo Piatto", AEspA 70, 1997, s.125-148

⁴⁷- Labraunda V, Lev. 12 / 196 Burada gösterilen örnek Stratonikeia örneklerinde olduğu gibi tam değildir. Boyun ve karnın alt kısmı kırık bir parçadır.

⁴⁸- A.e.,3, 24.